

Winteronderhoud in het buitenmuseum

Door Wim Kop

7.00 uur, aanvang werk Markerhaven

Het nieuwe palenscherm

Kwaliteit van het hout van de oude voorziening

Als eind oktober het seizoen er weer opziet, daalt er een schijnbare rust over het buitenmuseum. Schijnbaar, want die 5 wintermaanden worden door de medewerkers van Beheer Onroerende Collectie (BOC) en Facilitair Bedrijf elk jaar gebruikt om juist die werkzaamheden uit te voeren die een geopend museum 'niet verdragen'. Werkzaamheden met groot en modern materieel, waarbij delen van het terrein openliggen of niet toegankelijk zijn en panden 'dichtgespijkerd' zijn om groot onderhoud te verrichten. Zo ook deze winter, waarbij met name het vervangen van kades en schoeiingen een in het oog springende activiteit was.

Bij de realisatie van het buitenmuseum in de zeventiger jaren werden de waterbouwkundige werken als kades en schoeiingen in het droge, in een bouwput, uitgevoerd. Er was volop ruimte en er kon gewerkt worden met kranen en bulldozers. Over de mogelijkheden en de consequenties van een toekomstige vervanging van dit soort elementen in 'gebruikstoestand' maakte men zich destijds (naar ik aanneem) niet echt druk, aangezien dit soort voorzieningen, uitgevoerd in duurzaam materiaal, over het algemeen zo'n 30 jaar of langer mee zou

gaan. We zijn nu echter zo'n 25 jaar verder en al enige jaren geleden constateerden we dat de gebruikte houtsoort - billinga, een tropische houtsoort, verkozen vanwege de grote overeenkomst met eiken dat aan het begin van de vorige eeuw veelvuldig toegepast werd - minder duurzaam bleek dan verwacht. De palen van het palenscherm aan de Markerhaven waren op maaiveldniveau door rot ernstig aangetast. De dikte was met zo'n 30 à 40% verminderd en op sommige plaatsen zelfs voor meer dan de helft verpulverd. Vervanging op korte termijn was derhalve noodzakelijk. Een simpele constatering, maar daar komt wel het één en ander bij kijken, zowel technisch als financieel.

Nieuw palenscherm

Met betrekking tot het financiële aspect is er in 1996 door KPMG een Onderhoudsplanning Technische Infrastructuur opgesteld teneinde inzicht te krijgen in de kosten voor instandhouding en vervanging van die infrastructuur van het buitenmuseum. Een rapport dat echter op technisch gebied geen enkel inzicht verschafte. In 2003 is daarom aan een in beton- en waterbouw gespecialiseerde firma advies gevraagd voor de

vervanging van het palenscherm van de Markerhaven, inclusief de financiële consequenties van de uitvoering hiervan. In de huidige situatie met aan de ene kant de kade en aan de andere kant het water is het namelijk niet mogelijk de oude palen te trekken en daarvoor nieuwe te slaan; dat zou een afkalven en instorten van de kade betekenen. Er is daarom gekozen voor het plaatsen van een volledig nieuw palenscherm vóór het oude scherm door het nieuwe scherm te koppelen aan de bestaande grondankers en vervolgens de oude palen op maaiveldniveau af te zagen.

Naslagwerk

Dit werk is begin 2004 gerealiseerd. Het is uitgevoerd in azobé, een hardhoutsoort die zich kenmerkt door een hoge duurzaamheid en al decennia lang hét materiaal is voor specifieke toepassingen in de natte waterbouw. Om ook voor de overige waterbouwkundige werken - zoals de kade bij de leugenbank, de schoeiingen voor het Amsterdamse Huis en langs de stadsgracht en de remmingswerken bij de aanlegsteigers van de veerboten - te weten wat de staat van onderhoud en de vervangingstermijn zijn, hebben wij dezelfde firma gevraagd een inventarisatie uit te voeren en de uitkomsten in een rapport vast te leggen. Het resultaat mag er mijns inziens zijn: het museum beschikt nu over het naslagwerk 'Inspectie waterbouwkundige werken Zuiderzeemuseum'. Hierin staan per onderdeel zaken als de huidige staat van onderhoud en de vervangingstermijn aangegeven, met daarbij een tekening van de constructie. Deze tekening maakt ook duidelijk wat de uitvoeringstechnische mogelijkheden bij vervanging zijn, geeft een opgave van de levensduur van de betreffende onderdelen na vervanging en tenslotte een overzicht van de kosten die met het vernieuwen van kades en schoeiingen gemoeid zijn.

Deels in eigen beheer

Met deze informatie is het nu mogelijk een meerjarenplanning op te stellen waarbij technische noodzaak en financiële mogelijkheden op elkaar afgestemd kunnen worden. Gelukkig bleken er deze winter nog mogelijkheden om een deel van de kades en schoeiingen die er echt beroerd aan toe waren te vernieuwen. In oktober is begonnen met de voorbereidingen. Het betrof het vernieuwen van de kade bij de leugenbank en voor de Amsterdamse panden. Hier werden, om dezelfde reden als eerder vermeld bij het palenscherm, nieuwe palen en schotten vóór de bestaande kade geplaatst. Verder is de kop plus circa 40 m1 kade van de toegang tot de Markerhaven aangesloten op het reeds vernieuwde palenscherm. De oude kade werd hier wel in z'n geheel gesloopt en vervangen door een nieuwe, aangezien de bestaande damwand dienst blijft doen als grondkering. Tenslotte is een bijzonder slecht stuk schoeiing bij de stoomwasserij onder handen genomen. In het overleg met de aannemer is hierbij extra aandacht besteed aan 'het beeld'; iets wat bij waterbouwers - recht, strak en glad - nogal ongebruikelijk is. Begin februari is de uitvoering gestart. Om 7 uur 's ochtends wordt er begonnen. Er zijn twee ploegen door de aannemer ingezet en het werk verloopt, mede door de gunstige weersomstandigheden, voorspoedig. Daarbij levert BOC ook een aanzienlijke bij-

Nieuwe kade bij leugenbank

Schoeiing stoomwasserij

drage: een groot deel van het grondwerk en het volledige straatwerk worden in eigen beheer uitgevoerd. Na de oplevering wordt ook de afwerking - te weten het 'teren' van de palen, planken en schotten - door onze eigen medewerkers ter hand genomen. De oplevering zal naar verwachting begin maart achter de rug zijn, zodat bij de start van het seizoen de bezoekers niets meer zullen merken van de 'bergen en de loopgraven' en het buitenmuseum er weer 'als vanouds' bij ligt.